

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคผักพื้นบ้านของผู้บริโภค
ในตลาดสดเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นางเยาวภา บุญญาภาพ

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประทีป คชศิลา ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดุษฎี ณ ลำปาง กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. ไพบูรณ์ สุทธสุภา กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กฐิน ศรีมงคล กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ทั่วไปของผู้บริโภคที่มีต่อผักพื้นบ้าน และการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ เช่น การนำส่วนต่าง ๆ ของผักพื้นบ้านไปใช้เพื่อการบริโภค การนำไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นยาสมุนไพร และด้านความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี นอกจากนี้ได้ศึกษาถึงลักษณะพื้นฐานทั่วไปของผู้บริโภค รวมไปถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริโภคในเทศบาลเชียงใหม่ จำนวน 120 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30-40 ปี สถานภาพสมรสแล้ว มีการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ขนาดของครอบครัวประมาณ 3 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 104,814.53 บาท แหล่งความรู้เกี่ยวกับผักพื้นบ้านคือ โทรทัศน์ เอกสารต่าง ๆ วิชชุ หนังสือพิมพ์ เพื่อนบ้าน และญาติพี่น้อง นอกจากนี้ผู้บริโภคส่วนมากจะบริโภคผักทุกวันใน 1 สัปดาห์

ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างในตลาดสดเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริโภคผักพื้นบ้านในระดับปานกลาง และพบว่าผู้บริโภคมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความรู้ทุกด้าน ยกเว้นในบางเรื่อง que ผู้บริโภคมีความรู้น้อยเกี่ยวกับผักพื้นบ้านหลายชนิดมีประโยชน์

มากกว่าผักที่วางขายทั่วไป คิดว่าผักที่มีขายทั่วไปคือผักพื้นบ้าน การบริโภคผักพื้นบ้านตามฤดูกาลเป็นผลดีต่อสุขภาพและการบริโภคผักพื้นบ้านให้มีสุขภาพดีควรเหมาะสมกับธาตุทั้ง 4 ของร่างกายคือ ดิน น้ำ ลม ไฟ

ด้านยาสมุนไพร เช่น มีผักพื้นบ้านอีกหลายชนิดที่สามารถใช้เป็นยาสมุนไพรแผนปัจจุบันได้ มะระนอกจากจะช่วยแก้ไข้หวัด บำรุงร่างกาย บรรเทาเบาหวานแล้ว พบว่าช่วยสร้างภูมิคุ้มกันของร่างกายเพิ่มขึ้นในผู้ติดเชื้อ HIV ผักพื้นบ้านส่วนมากจะใช้เป็นยาสมุนไพรรักษาอาการเกี่ยวกับท้อง อากาศใช้ หรือบำรุงโลหิต และมีผักพื้นบ้าน 5 ชนิด ในจำนวนที่ศึกษาทั้งหมด 22 ชนิด ใช้เป็นยาสมุนไพร เช่น บำรุง (ขบุน) ฮ้วนหมู ผักเหือด ผักหวาน และมะห่อย ใบอ่อนและรากของใผ่ โดยต้มแล้วดื่มเป็นยาขับปัสสาวะ

ส่วนในด้านความเชื่อประเพณี และการอนุรักษ์วัฒนธรรม ผู้บริโภคยังมีความรู้ที่น้อยคือ คนสมัยก่อนเชื่อว่าหญิงมีครรภ์รับประทานผักแว่นจะทำให้รกพันคอเด็ก และถ้ารับประทานผักหวาน จะทำให้เป็นพิษต่อแม่และลูก การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตทำให้ผักพื้นบ้านลดลงและผักพื้นบ้านบางชนิด สามารถใช้พยากรณ์อากาศได้ เช่น ผักหนามปุย ถ้ามีข้อ 3 ข้อ จะทำให้มีฝนตกชุก

ในด้านการปฏิบัติผู้บริโภคจะมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางในเรื่องการเลือกซื้อผักพื้นบ้านตามฤดูกาล ปรุงอาหารตามวิธีของท้องถิ่น อาหารที่ปรุงจากผักพื้นบ้านส่วนมากไม่มีน้ำมันหรือกะทิ ส่วนใหญ่จะนำผักพื้นบ้านมาแกง

สำหรับปัญหาและอุปสรรค ผู้บริโภคต้องการให้หน่วยงานของรัฐบาลเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน ส่งเสริมให้โรงเรียนปลูกเพื่อเป็นอาหารกลางวันเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมการบริโภคให้กับเยาวชน และได้รับประทานผักปลอดจากสารเคมี เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการบริโภคผักพื้นบ้านอย่างถูกต้องผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้ ผู้บริโภคมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการดำรงชีพต่อไป

Independent Study Title	Consumer Knowledge on Local Vegetable Consumption in the Market in Chiang Mai Municipal Area		
Author	Mrs. Yoavapa Bunyanupap		
M.Sc. (Agriculture)	Agricultural Extension		
Examining Committee :	Asst. Prof. Prateep Kochsila	Chairman	
	Asst. Prof. Dusdee Nalampang	Member	
	Assoc. Prof. Dr. Paiboon Suthasupa	Member	
	Asst. Prof. Katin Srimongkol	Member	

Abstract

The objectives of this study were to study about the general knowledge of the consumers on local vegetables and the utility in other aspects such as consumption of several parts of local vegetables, medicinal herbs utility, as well as the beliefs, tradition and culture. In addition, basic characteristics of consumers including problems and recommendations of 120 consumers in Chiang Mai municipal area were collected by means of interviewing. Data were analysed by Percentage, Median and Standard Deviation.

From research finding, it was found that most of consumers were female with an average age between 30-40 years old, married, high school education, 3 family members, wage earners, average income 104,814.53 Baht.

Sources of knowledges were television, documents, radio, newspaper, neighbours and relatives. Most consumers consume vegetables daily.

Most consumers in Chiang Mai municipal fresh market had general knowledge of local vegetables at medium level. It was found that more than half of consumers had the knowledge in every aspects except some aspects in the following aspects, namely, several kinds of local vegetables were more useful than other vegetables generally sold in the market, it was thought that vegetables sold in the market were local vegetables, consumption of seasonal local vegetables was good for health, consumption of local vegetables for healthy aspects should be suitable for 4 elements in the human body i.e. earth, water, wind and fire.

As for medicinal herbs aspect, several kinds of vegetables could be used as medicinal herbs instead of western medical treatment. In addition, it was found that *Momordica charantia* Linn. did not only cure catch cold, strengthen body and relieve diabetes and improve body immunity in HIV patients. Most of local vegetables were used in curing stomache, fever or improve blood system. There were 5 kinds out of 22 kinds of local vegetables in the study used for medicinal herbs, such as *Artocarpus heterophyllus* Lamk., *Dregea volubilis* (L.f) Benth, and *Momordica charatia* Linn. *Melientha suavis* Pierre. Boiled young leaves and bamboo shoots were consumed as the urinated improval medicine.

As for beliefs, tradition and cultural conservation, consumers had less knowledge. Ancient people believed that if pregnant women consumes *Marsilea crenata* Presl., the placenta would be dangerous to babies. Change in

agricultural production method decreased the kinds and amounts of local vegetables. Some kinds of local vegetables could be used as weather forecast.

In practice, consumers had more knowledge to select seasonal local vegetables, to cook by local method. Most of food cooked from local vegetables was oilless or coconut milk and cooked with curry.

As for problems and obstacles, consumers wanted government to implement the knowledge on local vegetables, promote growing local vegetables in school lunch program, encourage consumption culture (or food habit) for the youth, and to encourage chemical-free vegetables in order to cut down daily expenses.

It was recommended that government agencies concerned should encourage people to diffuse knowledge on local vegetables through media in order to promote farmers to earn more income and better quality of lives.